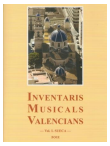
NOVETATS EDITORIALS

Amb la publicació del número tres de la revista *Quadrivium*, corresponent a l'any 2012, encetem una nova secció. "Novetats editorials" informarà sobre les publicacions recents d'interès per a la comunitat musicològica -posant especial èmfasi en els temes i autors/es d'àmbit valencià-, amb la comesa de difondre-les entre el major nombre de lectors. Per aquest motiu, vos animem a que ens feu arribar les vostres publicacions -llibres en suport físic o electrònic, CD i DVD amb contingut musicològic- per a que puguem incloure-les en la nova secció dels propers números de *Quadrivium*. A través de l'adreça de correu electrònic avamus@hotmail.com vos explicarem el procés a seguir per a realitzar l'enviament. L'equip editorial s'encarregarà d'elaborar la síntesi dels continguts.
Així mateix, volem ampliar la producció científica oferint als autors/es la possibilitat de presentar ressenyes sobre publicacions acadèmiques recents. Com dictan les pautes habituals en els processos editorials d'aquesta índole, les ressenyes se sotmetran al corresponent procés d'avaluació. A l'apartat "Normes de publicació" de la revista podeu consultar els criteris formals per a entregar els vostres originals.
Aprofitem per agrair la confiança a les persones que heu confiat en nosaltres a l'hora de publicar els vostres articles d'investigació i, com no, a tots els lectors i les lectores que ens seguiu.
L'Equip editorial

Associació Valenciana Musicologia



Vicent Ros, Amparo Tomàs, Abel Puig i Juan Manuel Ferrando: *Inventaris musicals valencians, vol. I. Sueca*. Sueca: Ajuntament de Sueca, Regidoria de publicacions, 2011. 141 pp. Llibre i DVD. Dipòsit: V-1988-2011

El llibre conté l'inventari de les partitures manuscrites dels arxius musicals de l'arxiprestal església de St. Pere apòstol de Sueca i de l'Asil de l'Encarnació, que eren interpretades des de finals del segle xix fins la 2a meitat del segle xx. El DVD integra la digitalització de la totalitat de les obres inventariades, per tal de facilitar l'accés i la difusió d'este repertori.
L'inventari està precedit de tres articles que ajuden a comprendre el repertori de l'època. El primer, a càrrec d'Amparo Tomàs, ens ofereix una visió històrica de l'ús de la música civil i religiosa a través de la reconstrucció del mapa sonor d'aquest temps, que inclou un important recull d'informació de premsa local i un inventari dels rotlos de pianola Fischer (New York) que es troben a la biblioteca suecana. El segon, escrit per Vicent Ros, explica les formes litúrgiques i paralitúrgiques, de manera que destaca la importància i funcionalitat d'estes peces dins de les celebracions religioses seguint el calendari litúrgic. I, en tercer lloc, l'article d'Abel Puig, presenta una anàlisi formal i harmònica de les principals estructures amb exemples comparatius, taules i referències a l'inventari digitalitzat en DVD, que faciliten la consulta. Una introducció, realitzada per Juan M. Ferrando (qui s'ha encarregat de l'inventari i la digitalització) completa este treball que resulta inèdit per la manera d'elaborar un inventari d'estes característiques, sovint exempt d'estudis musicològics.
El projecte, que ha comptat amb l'ajuda de l'Ajuntament de Sueca -del qual l'Alcalde Joan Baldoví fa el pròleg- i la Conselleria de Governació de la Generalitat Valenciana, es presenta com un primer volum que aspira a ser precedent de treballs posteriors.



Jordi Reig: *La música tradicional valenciana. Una aproximació etnomusicològica*. València: Institut Valencià de la Música, 2011. Llibre i CD. 570 pp. Isbn: 978-84-482-5567-1.

El llibre és un intent de sistematitzar, en tota l'extensió del terme, la música tradicional i folklòrica valenciana. Per a dur a terme aquesta tasca àrdua i laboriosa, l'autor va començar, fa més de quinze anys, a realitzar estudis parcials allats de diversos gèneres (cançons de batre, cant d'estil, aurores...) i elements del llenguatge musical (ritmes aksak, el mode de mi, etc).
Els pressupostos epistemològics de l'etnomusicologia van estar presents des del primer moment en aquestos estudis, encara que en aquella època l'etnomusicologia era un àmbit acadèmic, si no desconegut, sí infrautilitzat en les recerques de música tradicional a les terres valencianes.
El neguit per no conèixer la seua própia música va impulsar Reig a continuar analitzant el repertori tradicional i folklòric. Per a fer tal activitat va comptar amb un suport inestimable, la Fonoteca de Materials, una compilació de peces de música tradicional valenciana interpretades directament pels seus usuaris naturals, sense la interposició de transcripcions (unes transcripcions, a més, realitzades des de l'òptica de la musicologia comparada, no des de l'etnomusicologia). Aquesta col·lecció de documents sonors editada per l'Institut Valencià de la Música, i els documents de la campanya escolar prèvia, Tallers de Música Popular (materialitzades ambdues gràcies a la tasca de Vicent Torrent i Josemi Sànchez), constituaixen el treball de camp on se sustenten totes les investigacions que es mostren en el llibre.
Per tant, es tractava d'allar i definir les característiques de la música tradicional i folklòrica valenciana utilitzant la Fonoteca de Materials com a treball de camp i aplicant a les mostres uns criteris d'anàlisi semblants als que poden emprar-se per a analitzar obres de música «culta» (l'autor és professor del Conservatori Superior de València), a més de realitzar estudis contextuals des del punt de vista metodològic i conceptual de l'etnomusicologia.
Tots els treballs de recerca es van sotmetre a revisió, se'n van realitzar uns quants més i es va posar en ordre tot el material per tal de completar la tesi doctoral *El llenguatge musical en la tradició oral valenciana. Una visió etnomusicològica*, dirigida per Vicent Sànchez Biosca i Luis Blanes, i defensada al departament de Teoria dels Llenguatges i Ciències de la Comunicació de la Facultat de Filologia de València el 9 de juny de 2006.
Des d'aquest any fins el 2011 en què ha vist la llum el llibre ha hagut temps de corregir defectes, ampliar-ne alguns estudis parcials i, fins i tot, fer-ne de nous.
El resultat s'articula en tres capítols. El primer, dedicat a atendre els aspectes generals de la música tradicional i folklòrica valenciana, parla de denominacions i definicions, de les distincions entre la música «culta» occidental i la música popular, de les fonts geogràfiques, les etapes històriques i la vigència social. El segon mira d'escorcollar els elements que constituexen el llenguatge musical específic d'aquesta música, i els divideix en sis àmbits: elements melòdics, elements rítmics, elements harmònics, sistemes expressius, elements estructurals i un esment a la improvisació. I en el tercer capítol, el més extens, es fa un repàs de tots els gèneres tradicionals valencians agrupant-los, amb un criteri estrictament musical, en gèneres vocals (individuals i col·lectius a cappella i amb acompanyament) i gèneres instrumentals (amb rondalla, amb dolçaina i tabal, i amb banda de música).
Uns annexos ben amplis completen l'exposició teòrica: un dedicat a presentar les figures més importants del món del cant d'estil, i un altre amb unes particulars transcripcions comparatives d'algunes interpretacions vocals d'aquest mateix gènere i d'albaes de l'Horta.
Però un treball d'aquestes característiques no hauria tingut sentit sense l'aportació de documents sonors que en ratifiquen tot allò que s'afirma per escrit. Amb aquesta intenció s'hi inclou un disc compacte on, per comptes d'oferir una quantitat limitada de mostres d'àudio (unes 20 o 30 com a molt), s'ha preferit utilitzar el format MP3 per tal d'encabir 131 mostres sonores provinents de la Fonoteca de Materials, que il·lustren la majoria de les peces transcrites i exemplifiquen diverses explicacions.
En conseqüència, aquest és un llibre que conté molta informació, de vegades bastant tècnica. Però hem de dir, en vista de la possible prevenció del lector davant una obra d'aquesta magnitud, que així la discursivitat de principi a final no és obligatòria com, per exemple, en una novel·la: la lectura es pot abordar des de qualsevol punt del llibre. I també cal dir que els paràgrafs en les explicacions musicals es fan massa especialitzades poden saltar-se i continuar llegint sense perdre el fil argumental. La informació que se n'extrau val la pena.



Frederic Oriola Vellò: *Temps de músics i capellans: L'influx del motu proprioTra le sollicitudini a la diòcesi de València (1903-1936)*. València: Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, 2011.

El 22 de novembre de 1903, el papa Pius X, sorprenia tot l'orbe catòlic amb la publicació del *motu proprio Tra le sollicitudini* sobre la música sagrada. Aquest text pretenia reformar la música religiosa per a què recuperés l'esplendor del passat, condemnant els vicis que sofria i allicanant sobre quin era el veritable camí a seguir, sent al remat un document imprescindible per conèixer l'evolució de la música religiosa durant la contemporaneïtat.
Però aquesta data, que en un principi podria ser vista com llunyana en el temps i l'espai, cal relacionar-la però, amb el paper que a ca nostra exercirà l'Església catòlica fins la dècada de 1960, especialment a les zones rurals, on aquesta institució era l'encarregada de regular les pràctiques morals i litúrgiques, establir el calendari de treball i el de les festivitats, i servir com a epicentre de la comunitat.
Doncs en aquesta societat l'església tindrà molt a dir, sobretot en la seua relació amb el moviment associatiu musical dels nostres pobles. Bandes de música, cors religiosos, rondalles, orfeons... acabaran establint una relació amb l'estament eclesiàstic, interactuant, col·laborant unes vegades voluntàriament i enfrontant-se acaloradament d'altres. Així en aquest context social, l'anunci reformador impulsat pel papa Pius X no podia passar desapercebut, ja que una reforma que pretenia ser universal, tard o d'hora havia d'acabar arribant a les nostres comarques.
Fet i fet el treball de Frederic Oriola Vellò, ens serveix per acostar-nos a les repercussions que aquesta reforma musical tindrà a la diòcesi de València, una de les més grans de l'Estat espanyol, tot estudiant els seus efectes en l'arc cronològic entre 1903 i 1936, on identifica els tres col·lectius que sofriran de pla la mesura, com seran els capellans diocesans, les bandes de música i els cors religiosos.
El treball queda estructurat en huit apartats: els dos primers serveix com a introducció tant de la metodologia emprada, com d'estbós de la relació existent al segle xix entre les societats musicals i l'estament eclesiàstic. El tercer, quart i cinquè apartats aborden les repercussions dintre de l'església valenciana, amb la creació de la Comissió diocesana de música sagrada com a entitat garant de la reforma; les transformacions experimentades en la docència de la música religiosa a la Universitat Pontifícia de València- Seminari Diocesà; i finalment, presentant la situació de la música en el marc dels capellans diocesans, un conjunt heterogeni conformat tant pels defensors de la reforma, com pels opositors, així com d'altres que l'assumpte no els generava ni fred ni calor. El sisè apartat, mostra la situació en que quedà l'associacionisme bandístic arran d'aquest document, entitats que fins eixa data acompanyaven la litúrgia i que d'ençà quedaran prohibides. Mentre al setè s'aborda l'influx sobre els cors religiosos, on cal destacar la prohibició explícita de la participació de les dones als mateixos, gènere predominant en esta classe d'agrupacions musicals. Clou el treball un ample annex documental, amb diferents textos relacionats, així com diverses decisions de la Comissió diocesana de música sagrada, o un llistat amb informació biogràfica sobre els capellans músics que estaven en actiu a la diòcesi.
L'objectiu final serà el de constatar la profunditat que la reforma acabarà assolint en la diòcesi de València, l'evolució que s'experimentarà, i els suports i detractors que sorgiran a l'ombra de la mateixa.

Mapasonor. *Una persona amb un sac penjant. Viatge per les illes mediterrànies (Creta, Sicília i Balears)*. [s. l.]: Caramella, 2011. Llibre i DVD. 148 pp. Isbn: 978-84-87580-51-2

Una persona amb un sac penjant és un viatge per quatre illes de la Mediterrània (Creta, Mallorca, Menorca i Sicília) partint de la mirada de Mapasonor, una associació del Maresme que cerca promoure la cultura popular i tradicional -especialment en el camp de la música-, la reflexió sociopolítica i la defensa dels Drets Humans, tot mitjançant la investigació i la creació documental. El llibre el signa el documentalista Sàgar Malé amb aportacions del també documentalista Kilian Estrada i l'etnomusicòloga Maria Salicrú-Matas. Ha estat editat per la reconeguda revista Caramella, que, commemorant els seus vint-i-cinc números, encalta la seua col·lecció de llibres amb el volum que vos presentem.
L'obra dóna veu a aquelles persones que treballen anònimament la cultura popular de les seues terres, ofereint un retrat polièdric de les quatre illes a través de les impressions dels protagonistes autòctons, així com de les reflexions dels membres de l'equip de Mapasonor. Les cultures i les geografies descrites resten, doncs, concebudes sempre de forma oberta i plural, amb una multiplicitat de perspectives que deneten el tarannà interdisciplinari que guia el treball de Mapasonor, allunyat de dogmatismes conservadors. Per mitjà de Jordi Alsina i Efrén López, un català i un valencià, descobrirem la forta relació de la vida i del les expressions musicals a Creta; Nuccia Maugeri i l'Associació Musicanostra ens conviden a conèixer Sicília; finalment, Toni Roig i Toni Torrens ens passegen per l'illa de Mallorca, i Miquel Ametller i l'Associació Soca de Mots ens inviten a copsar Menorca -duas illes que Mapasonor ha considerat incloure en un mateix apèndix. El dietari es complementa amb un sucós annex, amb els articles d'etnomusicòlegs com Robert Alzina -"Improvisació de la tradició oral a Menorca: el glosat"-, Nuccia Maugeri -"El cant dels lamentatori a Piazza Armerina (Sicília)"-, i Francesc Vicens -Les tonades de camp a Mallorca"-, així com també un assaig de l'antropòleg Jordi Alsina -"La música de Creta. L'expressió identitària d'una illa de la Mediterrània"-, que tanquen la part de l'obra escrita que ha començat prologant el també antropòleg Josep Martí.
Acompanya al llibre un DVD que conté tres documentals -complement sonor i visual a la informació escrita- enregistrats per Mapasonor: *València-Istanbul-Tessalònica-Kabul* (Creta), *Piazza-Isole-Montagna* (Sicília) i *D'es Castell a sa Pobla* (Mallorca-Menorca). Els audiovisuals pertanyen al projecte pedagògic *Oldes Mediterrànies* que porta a terme Mapasonor des de 2003, i que podeu descarregar-vos a través del web www.mapasonor.com.



Llorens Climent, Ernest (Coord.): *El Boletín Musical de Valencia (1892-1900)*, València: Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, 2010. CD-Rom. Isbn: 978-84-6936086

Ara fa quasi 120 anys naixia a València, la primera revista especialitzada en musica realitzada al País Valencià, sota el títol de *El Boletín Musical de Valencia*, i editada per l'editor i comerciant musical Antonio Sánchez Ferris, la qual estarà en vigència entre els anys 1892 i 1900.
El *Boletín Musical* pretenia ser, una revista global de la música valenciana. Així en les seues pàgines es poden trobar una gran quantitat de seccions sobre música però també sobre cultura en general, amb articles relacionats tant amb el món del teatre, l'òpera, la música de banda o notícies musicals, no limitant-se a fer un repàs de l'actualitat valenciana, sinó que inclola crònniques i esdeveniments tant a nivell espanyol com de tota Europa.
El CD-Rom consta de quatre apartats:
1. Una entrevista amb el president de la Federació, Josep Francesc Almeria, que fa la introducció al programa *Bitàcola musical* i al treball de recerca en qüestió.
2. Un treball biogràfic sobre l'editor Antonio Sánchez Ferris, una de les figures més significades de l'editorialisme musical valencià de finals del segle xix i principis del xx. Aquest treball, adjunt en format PDF, és obra de Salvador Astruells.
3. L'arxiu de la publicació, que inclou una base de dades amb tots els números disponibles de la revista, publicada entre 1892 i 1900. També incorpora un «icotet cercador i informació detallada de cada número de la revista, per a fer més agil la cerca informativa.
4. Finalment s'inclouen els crèdits de la publicació.
Aquesta edició s'ha realitzat amb el material conservat i facilitat per l'Hemeroteca Municipal de València, estant coordinat per Ernest Llorens Climent, i en el han participat els investigadors Salvador Astruells, Frederic Oriola i Jorge Garcia. Al que cal afegir com l'edició ha sigut duta a terme per *comCom*, empresa alcoiana especialitzada en projectes de comunicació.
Aquest projecte editat per la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, serveix com a primer número de la novella col·lecció anomenada «Bitàcola Musical», amb l'objectiu de treure a la llum informació històrica fonamental en els transcurs de la vida de les societats musicals valencianes.



Vicente Galbis López i Hilari Garcia Gázquez: *Catàleg de la producció musical de Salvador Giner*. València: Universitat de València, 2011. 100 pp. Isbn: 978-84-370-7961-5

Realitzat conjuntament per la Universitat de València, la Societat Coral «El Micalet» i l'Ajuntament de València, aquest catàleg de l'obra de Salvador Giner Vidal (1832-1911) naix amb motiu de la commemoració del centenari de la seua mort. Com afirmen els autors, aquest treball «pretén ser un primer intent de catalogació de l'obra de Salvador Giner, donada la inexistència fins ara d'una publicació que intentara reflectir la totalitat de la seua producció ja que, fins al moment, els llibres i articles dedicats a aquest compositor només inclouen llistats de les seues obres, sense aportar una bateria de dades significatives sobre cada peça».
En efecte, l'estudi és el resultat d'una ingent tasca d'anàlisi i ordenació sistemàtica d'un corpus que inclou més de quatre-centes obres de gèneres molt dispars. Una tasca que es complica encara més amb la distància cronològica i les dificultats que aquesta circumstància comporta a l'hora de fer llum a una producció la major part de la qual, per desgràcia, ha caigut en l'oblit.
Així mateix, quant al contingut, convé especificar que el catàleg presenta una estructura tripartida. En primer lloc, conté una breu introducció on es justifica la necessitat d'aquesta publicació i els criteris d'edició. Tot seguit, el cos central inclou la catalogació de les composicions del mestre Giner partint del criteri més que considera el gènere i el dispositiu vocal (és instrumental. Finalment, s'incorporen dos annexos que reprodueixen, d'una banda, la relació de les obres de Salvador Giner ordenada per tipologies (formes, gèneres) i, d'una altra, la discografia existent fins al moment d'algunes de les seues obres. A més, el llibre, publicat en català, inclou al final els textos en espanyol i en anglès, altora que disposa en aquestes tres llengües les taules d'abreviatures i sigles que s'hi manegen.
En definitiva, aquest catàleg vol obrir un procés d'anàlisi i estudi rigorós, de manera que represente un punt de partida per a futurs treballs que l'amplien, el modifiquen i el milloren, tenint en compte les sorpreses que sabem que poden oferir-nos encara molts dels nostres arxius. En paraules dels seus autors «el catàleg de l'obra de Salvador Giner pretén plantejar al lector la visió més àmplia possible de la producció d'aquest compositor fins al moment. Així mateix, també material gràfic (...) i ofereix una informació valuosa no només a intèrprets, musicòlegs o investigadors de la música sinó a tot aquell que estiga interessat en la cultura valenciana de l'època: estem davant d'una de les personalitats clau d'aquella societat de la crullla entre els segles xix i xx».



Anna Costal, Joan Gay, Joaquim Rabaseda: *La inauguració del Teatre Municipal de Girona l'any 1860: òpera, espectacle, ciutat*. Girona: Servei Municipal de Publicacions de l'Ajuntament de Girona, 2010. 151 pp. Isbn: 978-84-8496-154-3

Anna Costal, Joan Gay i Joaquim Rabaseda, membres del grup de recerca «Les músiques en les societats contemporànies» (MUSC) adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) han publicat *La inauguració del Teatre Municipal de Girona l'any 1860. Òpera, espectacle, ciutat*, una monografia que descobreix aspectes inèdits i sorprenents de la vida cultural de la ciutat i del seu espai escènic més emblemàtic, que van des de l'arquitectura i la fantasia romàntica fins a la quotidianitat dels cantants d'òpera i els dilletants adinerats gironins de l'època.
El llibre parteix de la inauguració de l'actual Teatre Municipal el 29 d'octubre de 1860, dia central de les Fires i Festes de Sant Narcís de Girona, per oferir una mirada multidisciplinar a l'entorn de l'espectacle romàntic per excel·lència: l'òpera italiana. Per primera vegada se situa la ciutat en un punt estratègic de les xarxes internacionals d'intèrprets, companyies i obres que es movien amb fluïdesa per Barcelona, Mallorca, Milà, Torí, París o Madrid.
Igualment, s'estudia la societat gironina que donava suport a l'activitat musical i a l'entreteniment popular. Perquè l'òpera era ja un fenomen de masses que liderava un nou concepte d'oci i de lleure al costat del ball, dels números de circ, de la prestidigitació i dels focs d'artifici. Els autors demostren el pes fonamental de les diversions en la conformació de la societat contemporània.
Per escriure el volum, els autors han dut a terme una exhaustiva tasca de recerca, que ha consistit en el buidat d'una extensa documentació de l'època, procedent de diversos arxius: plànols, partitures, cartes, padrons, factures, contractes, arrendaments, llibrets, cartells, lleis, diaris i revistes. Tot plegat per exposar de manera amena i de ritme quasi novel·lesc una història elaborada rigorosament des d'un punt de vista científic. Així, al costat de cada un dels deu capítols els autors transcriuen dos documents de l'època, la majoria dels quals es publiquen per primera vegada. De la mateixa manera, acompanya cada capítol una imatge curosament seleccionada per suggerir un fragment del relat que s'hi explica.
Construir un teatre formava part d'una estratègia de reforma urbanística i social. Podria semblar que la Girona de mitjan segle xix era una ciutat petita, pobra i provinciana. Pàgina rere pàgina, però, el llibre descobreix les esquines de modernitat que des de l'escenari il·luminaven a cada funció una societat capaç d'impulsar una orquestra pública pel nou teatre, una mitjana de quatre òperes a la setmana, una idea de ciutat europea que s'emmirallava en les principals metròpolis del continent. Ara fa cent cinquanta anys, quan *La Traviata* de Verdi va inaugurar el nou coliseu que ha arribat fins avui sense cremar-se i amb molt poques transformacions, Girona vivia una efervescència artística i cultural comparable a l'actual.
La inauguració del Teatre Municipal de Girona l'any 1860: òpera, espectacle, ciutat no és la clàssica monografia local sobre una efemèride. Proposa un model d'estudi i anàlisi que contempla diversos aspectes aplicables a altres realitats coetànies.

Jaume Ayats, Anna Costal i Iris Gayete: *Cantadors del Pallars. Cants religiosos de tradició oral al Pirineu*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 2010. 144 pp. Llibre, CD i DVD. Isbn: 978-84-232-0744-2

Fruit d'un estudi de quatre anys al Pirineu Català, la monografia *Cantadors del Pallars* ens convida a conèixer la pràctica dels cants religiosos de tradició oral, la figura del cantador i l'entramat de gènere, d'edat i de condició social que el cant feia emergir. A partir de la memòria oral i d'enregistraments antics observem com sis o set dècades enrere, el fet de cantar organitzava i feia sentir la vida social. I els cants, més enllà del ritual i del significat religiós, despertaven l'emoció de molta gent.
L'any 2006 un equip d'investigació dirigit pel Dr. Jaume Ayats de la Universitat Autònoma de Barcelona va iniciar la recerca a l'entorn d'aquests cants en llatí que, almenys de manera parcial, eren interpretats polifònicament. Fins llavors, i des dels estudis acadèmics, hi havia hagut una certa ignorància dels cants religiosos a veus masculines, contràriament a la importància que en les darreres dècades s'ha atribuït als cants polifònics religiosos d'altres països del Mediterrani occidental.
La investigació, a partir de la a memòria oral, ha permès descriure la figura del cantador tot situant-la dins de la vida dels pobles pallaresos. El cantar organitzava i feia sentir la vida social i els cants, més enllà del ritual i del significat religiós, eren l'expressió i l'emoció de molta gent. Cantar era una manera de ser dins de l'entramat del poble. I per això aquests cants ens donen molts detalls —a vegades sorprenents— de la vida de muntanya, observats des de les festes i des de la màgia i l'estètica de l'activitat dels cantadors.
Els cants religiosos de tradició oral del Pallars Sobirà tenen relació directa amb els cants del Pirineu occità, especialment amb els gascons, i amb els cants de tot l'arc mediterrani, des dels Aurons de Múrcia i dels cants de l'Aurora o dels Pelegrins de les Usanes al País Valencià, fins als cants processionals de la Ligúria i, sobretot, de l'Illa de Còrsega. Però també amb altres cants de la península italiana, de Sardenya, de Sicília i de Portugal. Probablement tots són una transformació adaptada a cada indret de les litúrgies populars cantades almenys des dels segles xv i xvi, que amb el nom de *fabordó* són estudiades en els darrers anys (Ignazio Macchiarella, Bernard Lortat-Jacob, i el projecte FABRICA de la Universitat Toulouse-Le Mirail).
El llibre ha estat publicat per Rafael Dalmau Editor en una edició bilingüe català-english. Inclou, a més a més, un CD amb exemples sonors recollits pels autors i un DVD amb el documental *Cants religiosos tradicionals a l'Alt Pirineu* realitzat per Alexis Gallardet.



Jaume Ayats: *Els Segadors. De cançó eròtica a himne nacional*. Barcelona: L'Avenç, 2011. Llibre i CD. 256 pp. isbn: 978-84-88839-54-1.

Els Segadors, l'himne nacional de Catalunya, prové d'una cançó eròtica que es va transformar, el 1640, en un crit de guerra. A finals del segle xix, Francesc Alió va ajuntar la lletra de guerra que cantava la mare de Jacint Verdaguer amb la melodia de la cançó eròtica que li va cantar el canonge Jaume Collell. Emili Guanyavents –procedent d'ambients anarquistes, espiritistes i maçons— va escriure la lletra actual de l'himne i els cors el van fer viure. Els Segadors es va difondre amb el tren mentre els governadors civils feien mans i mànigues per prohibir-ne el cant.

A partir d'aquestes dades que semblen de ficció, el llibre segueix la història social i emotiva de Catalunya a través del cant d'*Els Segadors*. Ho fa tenint en compte que cantar junts no és només brandar un símbol, sinó viure col·lectivament la metàfora d'aquell símbol. Per tant, el cant no és un objecte d'una història passada sinó que és un artefacte actiu en l'imaginari present. El llibre inclou un CD amb 15 versions de l'himne enregistrades en l'últim segle.